

DOĞU KARADENİZ TURİZMİNDE GİRESUN – ORDU İŞBİRLİĞİ DÜŐUNCESİ VE YENİDEN YAPILANMASI

Cavit YAVUZ*

Ordu Üniversitesi Meslek Yüksekokulu

cavityavuz@hotmail.com

ÖZET

Karadeniz bölgesi özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi, ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden birisi olmaya adaydır. Son yıllarda meydana gelen gelişmeler ki, bu gelişmelerden biri küresel ısınma ve küreselleşmenin getirdiği diğer sonuçlar bu bölgenin bize ülkemiz turizmi için ne denli önemli bir yer olduğunu göstermektedir. Dünyadaki ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik değişmeler ve gelişmeler, turizmde de turistik tüketim anlayışları ve kalıplarında önemli dönüşümlere neden olmuştur. Bundan sonra oluşacak turist profili, “deniz-güneş-kum” üçlemesinden uzak, tesislerde temiz bir oda, iyi hizmet ve tüm bunların dışında bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil isteği arzusunda olan insanlardan oluşacaktır. Görüleceği gibi, dünyadaki turist profili ve tüketim kalıplarında meydana gelen dönüşümler, bölgemiz lehine olacak şekilde değişim ve gelişmelerdir. Doğu Karadeniz Bölgesi ve konumuz gereği inceleyeceğimiz Giresun – Ordu illerinde bu anlayışa uygun bir çok turizm merkezi bulabilmek ve yenilerini geliştirebilmek mümkündür. Bu illerimizde bir çok yayla ve mesire alanları ile doğa turizmine elverişli turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği yerler vardır. Bu çalışmada, Rize ve Trabzon illeri gibi birbirine çok yakın olan iki ilin yani Giresun ve Ordu ilinin birlikte hareket ederek sahip oldukları turizm potansiyelini daha verimli bir şekilde değerlendirebilmelerine yönelik incelemeler yapılacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar sözcükler: Doğu Karadeniz Bölgesi , turizm, Giresun – Ordu İlleri

THE IDEA AND REORGANIZATION OF GİRESUN AND ORDU COOPERATION FOR THE EASTERN BLACK SEA TOURISM

ABSTRACT

The Black Sea, especially the Eastern Black Sea Region is a candidate of being an important tourism centre in our country. In recent years, the developments one of which has been put due to the global warming and globalization show that the region is so important for our tourism. Social, political and technological improvements in the world have caused to change touristic consumption and concepts in tourism as well. The next tourist profile will be in mind of people wishing a clean room, good service and out of all these, a clean environment and an active holiday idea far from the idea the sea-sun-and beach.

As seen, the transformations happening in the tourist profile and consumption concepts show a positive development for our region. In the Eastern Black Sea Region; in Giresun and Ordu, it is absolutely possible to find touristic places and develop the new ones suitable to this policy. Many plateaus and recreation fields are available to find and develop in Giresun and Ordu provinces. In the study, the observations and researches aiming at the tourism potential of the two nearest provinces; Giresun and Ordu such as Rize and Trabzon will be presented and the better and more efficient tourism activities will be suggested.

Key words: The Eastern Black Sea, tourism, Giresun – Ordu provinces

*Yrd.Doç.Dr. Ordu Üniversitesi

Giriş:

Günümüz dünyasında gerek gelişmiş ve gerekse gelişmekte olan ülkelerde turizm sektörü, en önemli sektörler arasında yer almakta olup her geçen gün büyüme ve gelişmesini sürdürmektedir. Dünya nüfusunun yaklaşık % 10'u uluslar arası turizm hareketlerine katılım sağlamaktadır. Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) verilerine göre 1960'lı yıllarda uluslar arası turizm hareketlerine bir yılda katılım sayısının 75 milyon kişiden 2000'li yıllarda yaklaşık 10 katı artarak 700 milyondan fazla kişiye ulaştığı anlaşılmaktadır¹. Bu turizm hareketlerinden 1960'lı yıllarda 7 milyar dolar turizm geliri elde edilirken 2000 yıllarda bu rakamın 500 milyar dolarlar civarına geldiği anlaşılmıştır.

Küreselleşmeyle birlikte dünyanın küçük bir köy haline gelmesi, turizm sektörünün gelişmesini arttıran en önemli unsur olmuştur. Küreselleşmenin etkileri sonucu ulaşım araçları ve teknolojideki baş döndürücü değişim ve gelişmeler bu sektörün hızla yaygınlaşmasını sağlamıştır. Turizm endüstrisi, dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen endüstrilerden birisidir. Gelişmiş ülkelerdeki özellikle batılı ülkelerde kişi başına düşen milli gelir oranının artması, çalışma saatlerinin düşürülmesi, daha erken yaşlarda emekli olma imkanlarının sağlanması gibi unsurlarla birlikte artan boş zamanların değerlendirilmesi, şehirleşmeyle birlikte meydana gelen sorunlardan ve monoton bir hayattan kaçma isteği insanları daha çok seyahat etmeye yöneltmiştir.

Turizm sektörü, ekonomideki diğer sektörlerle yakın işbirliği içinde olmak durumunda kaldığından, turizm sektörüne girdi veren diğer sektörlerde yaratılan dolaylı istihdam etkisi, turizmin çarpan katsayısına bağlı olarak gelir dağılımına, ekonominin büyümesine imkan tanımaktadır. Ulaşım hizmetleri, konaklama tesisleri, gıda mamulleri imalinde, yeme-içme ve eğlendirme faaliyetlerinde doğrudan, diğer ekonomik faaliyetler üzerinde de dolaylı olarak etkiler söz konusudur.

Özellikle siyasi ve ekonomik konularda meydana gelen hızlı gelişmeler neticesinde giderek küreselleşen dünyamızda, turizm endüstrisinin ülke ekonomilerine olan tartışmasız katkıları, turizm tanıtım ve pazarlama konularında daha etkin olmanın gereğini ortaya çıkarmıştır.

Turizmin bu yönünün yanı sıra, toplumlar arasında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi işbirliğinin gelişmesinde en önemli araçlardan biri olma özelliğinin de olduğu aşikardır. Sektör, döviz kazandırıcı özelliğinden dolayı önemli bir ekonomik olgu olarak görülmekle beraber, sosyal-kültürel değerleri ile dünya toplumlarının birbirlerini daha iyi tanımalarına ve anlamalarına imkan tanıyan ve bu yönüyle de dünya barışına hizmet eden bir sektör olarak da karşımıza çıkmaktadır².

Dünyada bu kadar önemli bir ekonomik sirkülasyona neden olan turizm sektöründen yeterli pay alabilmek her ülkenin çabasıdır. Elde edilen turizm geliri pastasından daha çok Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, İspanya gibi ülkeler ciddi oranlarda pay almaktadır. İspanya ve İtalya gibi ülkeler her yıl yaklaşık olarak 50-70 milyar dolarlar civarında turizm geliri elde etmektedirler. Türkiye ise bu turizm geliri pastasından sahip olduğu turizm potansiyeline göre çok az pay almaktadır. Geçtiğimiz yıl Türkiye'ye gelen turist sayısı 23 milyon civarında olup elde edilen turizm geliri 18.5 milyar dolar civarında olmuştur. Elbette bu rakamlar Türkiye'nin sahip olduğu turizm değerleri dikkate alındığında çok önemli rakamlar değildir, yetersizdir³

Böylesine önemli özellik ve katkılara sahip olan turizm sektörüne ne yazık ki ülkemizde yeterli önem verilmemektedir. Ülkemizin turizm potansiyelinin temel bileşenleri, sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel değerleridir. Bu değerler uzun vadede korunabildikleri ve ülkemizi rakiplerine göre daha avantajlı kılan bu özellikleri devam ettirebildiği ve pazarlama çalışmalarına ağırlık verildiği sürece ülkemiz turizm potansiyeli daha iyi değerlendirilecek ve dünya turizm pastasından daha çok pay alabilecektir.

Nasıl ki, dünya turizm gelirleri pastasından Türkiye yeterli payı alamıyorsa, bölgemiz ve bölgemiz illerinden Ordu ve Giresun illeri de, ülkemiz turizm pastasından yeterli payı alamamaktadır.

Çalışmamızda, dünyadaki en önemli sektörlerden birisi olduğuna inandığımız turizm sektörünün bölgemiz illerinden Ordu ve Giresun illerindeki potansiyelinin incelenip sahip olunan

¹ Nazmi KOZAK, Meryem AKOĞLAN KOZAK, Metin KOZAK, *Genel Turizm*, Turhan Kitabevi, Ankara 2000, s.1.

² Cavit YAVUZ, "Konya İlinin Turistik Arz Potansiyeli ve Konya İlindeki Turizm İşletmelerinin Pazarlama Problemlerinin İncelenmesi, Araştırılması", *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya 1996, s.7.

³ <http://www.kultur.gov.tr/TR/Belgegoster.aspx>, <http://www.aksam.com.tr/haber.asp?>, 14.08.2008

potansiyelin bu iki il arasında gerçekleştirilebilecek işbirliği ve dolayısıyla sağlanacak güç birliği neticesinde daha verimli bir şekilde değerlendirilebileceği üzerinde duracağız.

Ordu ve Giresun İlleri Turizm Potansiyeli

Ordu ve Giresun illeri birbirlerine çok yakın aralarında yarım saatlik bir mesafe olan iki ildir. Fiziki olarak birbirine çok yakın olan bu iki il sahip olunan turizm değerleri açısından da bakıldığında birbirlerine çok yakındır. Elbette ki, her iki ilimizde farklı tarihi değerler bulunmakla birlikte, kültürel, geleneksel değerler açısından birbirine çok uzak olmayan iki ilimizdir. Ordu ve Giresun illerinin sahip olduğu doğal yapı, iklim ve bitki örtüsü gibi özellikleri bu iki ilin önemli turizm potansiyelleridir. Genel olarak bu iki ilin sahip oldukları turizm potansiyeline bakalım;

Giresun İli Turizm Potansiyeli

Giresun'daki kültür turizmine yönelik değerler şöyledir: ⁴

Giresun Müzesi (Gogora Kilisesi); 18. yüzyılın ortalarında Ortodoks kilisesi olarak yapılmıştır. 1923 yılına kadar kilise olarak kullanılan bina 1923 yılında 1948 yılına kadar boş kalmış, 1948-1967 yılları arasında cezaevi olarak kullanılmıştır. 1967 yılından 1982 yılına kadar tekrar boş bırakılmıştır. 1982 yılında restore edilen bina 1988 yılında müze olarak açılmıştır. Müzede Eski Tunç Çağı, Hitit, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait antik eserler, taş kabartmalar, eski tarihlerde kullanılan silah, giysi ve para örnekleri sergilenmektedir.

Çocuk Kütüphanesi (Katolik Kilisesi); 19.yüzyılın başlarında yapıldığı tahmin edilen, 1967 yılında ise Çocuk Kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanan Katolik Kilisesi dikdörtgen planlı, ana cephesi üçgen alınlı belirlenmiş olup, köşelerde taştan yivli köşe kolonları bulunmaktadır.

Giresun Adası; Kıyıda bir mil açıkta bulunan ada, Doğu Karadeniz'in yaşanabilir tek adasıdır. Efsaneye göre Argonautların Altın Post seferine katılan Herkül, Giresun Adası'na da uğramış, burada insan yiyen kuşlarla savaşmıştır. Ayrıca, kadın savaşçılar olarak bilinen Amazonlar, Giresun Adası'nı üs olarak kullanmıştır. Kent ve yöre halkı tarafından kutsal sayılan adanın etrafı surlarla kaplı olup, saray ve manastır kalıntıları yer almaktadır.

Şebinkarahisar Taşhanlar; Şebinkarahisar ilçe merkezinde kalenin kuzey eteğinde yer alan tarihi bir yapıdır.

Zeytinlik Mahallesi; Giresun kalesinin güneydoğusunda yer alan Zeytinlik Mahallesi eski tarihi Giresun evlerinden oluşur. Kentsel sit alanı olarak koruma altında bir alandır. Kentin geçmişteki dokusunu yansıtan gezilip görülmesi gereken yerlerden birisidir.

Şebinkarahisar Atatürk Evi Müzesi; Atatürk'ün 12 Eylül 1924 tarihinde gelişinde kaldığı ev, Atatürk Evi Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Kaleler:

Giresun Kalesi; Şehri ikiye bölen yarımada ucundaki iki tepe üzerinde I.Pharnakes (M.Ö. 2. yüzyıl) tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. İç ve dış kale olarak iki bölümden oluşmaktadır. Güneybatıdan başlayarak ve kenti çevreleyerek kuzeydoğuya uzanan kale duvarlarının bir bölümü yakılmıştır. Büyük blok taşlarla örülmüş kalenin kuzeyinde, sığınak olarak kullanıldığı düşünülen mağaralar vardır. Kale surları, Roma döneminde onarım görmüştür. Günümüzde piknik ve günübirlik kullanım alanı olarak düzenlenmiştir.

Tirebolu Kalesi; İlçe merkezinde, denize doğru uzanmış küçük bir yarımada ucunda yer alır. Kalenin M.Ö. 15. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir.

Andoz Kalesi; Espiye ilçesi girişindeki Yağlıdere deresi'nin kenarında, denize ve vadiye hakim doğal bir sivri tepe üzerinde yer almaktadır. M.Ö. 1300'lü yıllarda yapıldığı zannedilmektedir.

⁴ <http://www.giresunkulturturizm.gov.tr/Default.aspx?> 10.08.2008

Kilise ve Manastırlar:

Şebinkarahisar Licese Kilisesi; İlçede Asarcık mevkii, Licese Köyünde bulunan kilisenin 18.yüzyılın ortalarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Kesme taştan yapılmış, merkezi tek kubbeli, haç planlı, üç apsisi bir kilisedir. Ortodoks Kilisesi olarak kullanılmış olan binanın, başında anıtsal bir giriş kapısı vardır.

Şebinkarahisar Meryemana Manastırı; Şebinkarahisar ilçesi, Kayadibi Köyünde bulunan manastır Bizans dönemine aittir. Sarp bir kayalığın tam ortasında büyükçe bir oyuk içerisinde yapılmasıyla Trabzon'daki Sümela Manastırını anımsatır.

Cami ve Türbeler:

Hacı Hüseyin Camii, Hacı Miktad Camii, Çekek Camii, Fahrettin Behram Camii, Kale Camii, Kurşunlu Camii, Şeyh Kerametin Camii, Taş Mescit, Soğuksu Camii, Kapu Camii, Sarı Halife Türbesi

Kıyı Turizmi:

Giresun kentinin doğu ve batısındaki sahiller kilometrelerce uzayıp giden doğal plajlar görünümündedir. Giresun'da kamping yapılacak plajlar Buluncak Belediye Plajı, Keşap Düzköy Belediye Plajı, Tirebolu Plajı'dır. Ayrıca yaz aylarında Giresun Adası ile Giresun Limanı arasında belli zamanlarda "Mavi Tur" düzenlenmektedir.

Kaplıcalar:

Giresun doğal maden suları ile tanınmaktadır. İnişdibi Maden Suyu, Freşa Maden Suyu, Çaldağ Maden Suyu bunlardandır. Maden sularının böbrek taşlarına iyi geldiği ve hazmı kolaylaştırdığı ifade edilmektedir.

Yaylalar:

Giresun'daki turizm potansiyelinin en önemli unsurlarından yaylalar ön plandadır. Daha sonra eko turizm bağlamında değerlendireceğimiz yaylalar açısından Giresun iline bakıldığında; Kümbet yaylası, Bektaş yaylası, Kulakkaya yaylası, Melikli obası yaylası, Tamdere yaylası, Tamzara yaylası, Sisdağı yaylası, Paşakonağı yaylası, Çakrak yaylası, Anastos yaylası, Dokuzgöz yaylası gibi yaylaları görebiliriz. Bunlardan Kümbet, Bektaş ve Kulakkaya yaylaları Bakanlar Kurulu kararı ile Turizm Merkezi olarak ilan edilmiş yaylalardır.

Giresun'un bitki örtüsüne paralel olarak Giresun'un dağlarında, yaylalarında günübirlik kamp kurma, doğa yürüyüşlerine katılma, dağcılık, tırmanma, at ve bisiklet sporlarını gerçekleştirmek mümkündür. Giresun da yaylalarda hemen hemen her türlü doğa sporlarını yapabileme imkanına sahip olursunuz. Yaban hayatını gözlemek için Giresun yaylaları çok elverişli olanaklar sağlar.

Tesisler:

Giresun da biri 4 yıldızlı, ikisi 3 yıldızlı, yedi tanesi 2 yıldızlı, ikisi 1 yıldızlı otel bulunmaktadır. Ayrıca bu ilimizde 7 adet seyahat acentesi bulunmaktadır.

Ordu İli Turizm Potansiyeli

Ordu ilimizde doğal zenginlik bakımından Giresun ilimiz gibi ülkemizin önemli yerlerinden birisidir. Göller, kanyonlar, mağaralar, kaya mezarları, ören ve mesire yerleri ve yine yaylaları ile zengin bir potansiyele sahip bir turizm şehridir. Ordu ilinde kültür turizmüne yönelik olarak bulunan tarihi değerler şöyledir:⁵

Eski Yerleşimler:

Cotyora (Bozukkale); Ordu ilinin ilk kurulduğu yer olarak bilinir.

Kurul Kaya Yerleşmesi; ilin merkezine 13 km. mesafedeki Bayadı köyü sınırlarında bulunan sivri bir kaya üzerine kurulmuş antik bir yerleşim alanıdır. Yapılan dehliz kazısı sonucunda 250-300

⁵ <http://www.ordukulturturizm.gov.tr/Default.aspx>? 10.08.2008

adet merdiven gün ışığına çıkarılmıştır. Kayanın üzerinde ve civarında piknik yapılabilen mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

Cıngırt Kalesi Yerleşmesi; Fatsa ilçesi Yapraklı köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Kaya blokları üzerine kurulmuş antik bir yerleşmedir.

Arıkmusa Yerleşmesi; Mesudiye ilçesi Arıkmusa köyü sınırları içerisinde bulunan yüksek kayalıklar üzerinde kurulmuş antik bir yerleşmedir.

Yasonburnu Yarımadası; İl merkezine 28 km mesafede Çaytepe köyü sınırları içindedir. Yasonburnu üzerinde 1869 yılında yapılmış bir kilise bulunmaktadır. Kilisenin onarımı ve çevre düzeni yapılmış olup ziyarete açıktır.

Hoynat Adası; Perşembe ilçesinde olup eskiden gemicilerin burayı depo ve sığınak olarak kullandıkları ifade edilmektedir. Martı ve karabatak kuşlarının yaşadığı kuş cennetidir.

Kaya Mezarları:

Ordu ilinde bir çok kaya mezarları bulunmaktadır. Bunlar; Büben kaya mezarı, Delikkaya kaya mezarı, Tozkoparan kaya mezarları, Dikenlice kaya mezarları, Mesudiye kaya mezarları, Kıranyağmur kaya mezarları, Sırma(Kadavat) kaya mezarı, Çubuklu kaya mezarı olarak sayılabilir.

Kaleler:

Ünye Kalesi; Ünye ilçesinde 2500 yıllık bir kaledir. Jeologlara göre, kalenin çok eski çağlarda yanardağ olduğu ve ortaçağda burada yaşayan insanların sönmüş volkan üzerine kaleyi inşa ettikleri yönündedir.

Göller Köyü Kalesi; Çatalpınar ilçesi, Göller köyü sınırları içerisinde yer almaktadır.

Kaleköy Kalesi; Mesudiye ilçesine 6 km. mesafede bulunan Kaleköy sınırları içerisinde yer almaktadır.

Meletios(Yastura) Kalesi; Mesudiye ilçesine 15 km. uzaklıkta Yeşilçit köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yörenin en eski yerleşim yeri olarak kabul edilmektedir.

Gölköy Kalesi; Gölköy ilçesi kale mahallesindedir. Tek kapılı geniş alana sahip olarak inşa edilmiştir. 1997 yılında UNESCO tarafından Dünya Antik Eserler listesine alınmıştır.

Kevgir Kalesi(Kevgürk Kalesi); Akkuş ilçesindedir. Bizans döneminde kaldığı tahmin edilmektedir.

Bolaman Kalesi; Fatsa ilçesinde olup, Doğu Karadeniz kıyısında zincirleme bir şekilde inşa edilmiş kaledir. Gözetleme ve karakol görevi için iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. İç kale kalenin batı ucunda yer almakta, çok yüksek duvarlardan oluşmuş serme taşlar kullanılmıştır. İç kale üzerine 18. Yüzyılda ahşap konak yapılmıştır. Kademoğlu konağı olarak ta bilinen bu ev, iç kale üzerine çift cumbalı olarak yapılmıştır. Bölgenin sivil mimari örneğini teşkil eder.

Gençağa Kalesi; İkizce ilçesi Karlitepe köyü sınırlarında sarp bir kaya kütleli üzerinde yer almaktadır.

Kuşnefak Kalesi; Kumru ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

Çubuklu Kalesi; Ulubey ilçesi Çubuklu köyü sınırları içerisinde olup, 1997 yılında UNESCO tarafından Dünya Antik Eserler listesine alınmıştır.

Camii ve hamamlar:

Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii, Aziziye(Yalı)Camii, Hamidiye(Hükümet)Camii, Selimiye Camii, Saray Camii, Hacı Osman Ağa Camii, Yalıköy Camii, Çayır Camii, Yalı Hamamı, Saray Hamamı, Eski Hamam ve Çifte Hamam. Eskipazar Camii ve Hamamları;

Eskipazar Ordu'nun ikinci yerleşim yeridir. Dikdörtgen planlıdır. 1380 yıllarında Hacıemiroğulları tarafından kurulduğu sanılmaktadır. Bu caminin güney tarafında büyük hamam, kuzey doğusunda ise küçük hamam yer almaktadır.

Eski(Ulu)Camii; İkizce ilçesindedir. 18.Yüzyılda yapılan camii ahşap yapıda olup ahşap işlemeciliğinin örneklerini sunmaktadır.

Medreseönü Afırlı Camii; Perşembe ilçesi Medreseönü beldesinde bulunan camii, tamamen ahşap yapıdadır. Hiç onarım görmemiş ve orijinal mimarisi görülmeye değerdir.

Efırlı Camii ve Mezarlığı; Perşembe ilçesi Efırlı köyü sahil kesimindedir. 1800'lü yıllardan kalma olduğu tahmin edilmektedir. Mezarlıkta birbirinden farklı estetik mezar taşları ve kitabeler

bulunmaktadır. Kùltür ve Turizm Bakanlığı'na kayıtlı Türk aile mezarlığıdır. Camii çok az restore edilmiş olup mihrap ve iç kapı orijinal haliyle gör÷lmeye değerdir.

Kiliseler:

Taşbaşı Kùltür Merkezi (Eski Cezaevi-Kilise); Ordu ili merkezde bulunan Taşbaşı mahallesi kentsel sit alanı içerisindedir. Kilise doğu-batı istikametinde dikdörtgen tarzında yapılmıştır. Kilisenin ana merkezi iki sıralı üç sütunla nefi ayrılmıştır. Kilisenin semerdam çatısı, sütunlarla desteklenen kemerlerle taşınmaktadır. Tamamı kesme taştan yapılmış (kubbe hariç) günümüze kadar ayakta kalabilen bazilika şeklinde bir yapıdır. Kilise 1853 yılında yörede yaşayan Rumlar tarafından yapılmıştır. 10 Nisan 200 tarihinden itibaren kùltür merkezi olarak hizmet etmektedir.

Düz Mahalle Kilisesi (OBKT Sahnesi); 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılmış, dikdörtgen planlı ve yuvarlak tonozla ört÷lü ve kesme taştan inşa edilmiştir. Restore edilerek Ordu Belediyesi 75.yıl Cumhuriyet sahnesi olarak kullanılmaktadır.

Mesudiye Kilisesi; Mesudiye ile merkezinde bulunan kilise, 1912 yılında yapılmıştır. Çatısı ve nefleri aşşap olup yıkılmıştır.

Yason Kilisesi; Perşembe ilçesi Çaytepe köyü sınırları içerisinde Yasonburnu yarımadası üzerinde yer alan kilise, 1868 yılında yörede yaşayan Rumlar tarafından yaptırılmış, 1.derece arkeolojik, 2.derece sit alanı içerisinde bulunmaktadır. 2004 yılında kilise restore edilmiştir. Kilise restore edildikten sonra ziyaretçi sayısı artmıştır.

Ünye Kilesesi; Ünye ilçesi merkezindedir. şu anda belediyeye ait düğün salonu olarak kullanılmaktadır.

Kümbet-Türbeler ve Yatırlar:

şakir Efendi Yatırı, Tuzak Köyü Türbesi, Seyh Yunus(Emre) Türbesi, şid Abdal Türbesi (şidlü Dede), Emir Kümbet Türbesi, Seyh Abdullah Türbesi.

eşmeler-Kemer Köprü-Anıtlar:

Oluksuyu eşmesi; soğuksu eşmesi olarak da bilinir. 1842 yılında yaptırılmıştır.

Kirazlımanı eşmesi; 1911 yılında yaptırılmıştır. ürüksulu Alipaşa eşmesi ve keiköy eşmesi olarak da bilinir.

Osmanbey eşmesi; Ordu ilinde Saray mahallesinde bulunmaktadır. Düz damlı, kubik kesme taştan yapılmıştır. Çeşmenin üst kısmında çerçeveye alınmış tuğra ile beş satırdan oluşan Osmanlıca kitabe yer almaktadır.

Tarihi eřme; Ordu ili sınırları içerisindedir. Tarihi eřme, Kùltür ve Tabiat Varlıkları Korumu Kurulunca korunması gereken taşınmaz kùltür varlığı özelliğinden dolayı tescil edilmiştir.

Oluklu eřme; Ordu ili Kabadüz ilçesinde Harami Köyü Oluklu mahallesinde bulunan eřme, Kùltür ve Tabiat Varlıkları Kurulunca korunması gerekli taşınmaz kùltür varlığı özelliği göstermesi bakımından tescil edilmiştir.

Kemer Köprü; Ordu ili merkezde bülbül deresi üzerinde tek saçaklı, düzgün kesme taştan 1890-1895 yılları arasında yapılmıştır. Tek gözlü yuvarlak kemerli ve tabanı taş döşemelidir. 1982 yılında onarım görmüştür. İlin tarihi köprülerinden birisidir. Diğer köprüler ise; Kestane Köyü Kemer Köprüleri, Kenş Kemer Köprüsü, Sarpdere Kemer Köprüleridir. İlde ayrıca Atatürk'ün Orduya ilk gelişini simgeleyen ve 1981 yılında yapılan İlk Adım Anıtı bulunmaktadır.

Müze ve Tarihi Yapılar:

İsmet Paşa İlköğretim Okulu; 1860 yıllarında burada yaşayan Ermeniler tarafından yapılmıştır. Çok ilginç bir mimari özelliği gösteren taştan yapılmış bir binadır.

Askerlik şubesi – Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü; İki binada 19.yüzyılın sonlarına doğru yapılmıştır. Taş mimarinin nadir örneklerindedir.

Osman Paşa şadırvanı; Aslen Ordulu olan Trabzon valisi Hazinedarzade Osman Paşa tarafından 1842 yılında yaptırılmıştır. 1937 yılında yıktırılmış ancak 1997 yılında Ordulu işadamı

Fahri Çelebi tarafında Ordu Belediyesi öncülüğünde aslına uygun olarak yeniden yaptırılmıştır. Ülkemizde sütunları en yüksek şadırvandır.

Etnoğrafya Müzesi (Paşaoğlu Konağı); Bu müze il merkezinde Selimiye mahallesindedir. İldeki tescilli eserler arasında zengin bir taş işçiliğine sahip konak 1896 yılında Paşaoğlu Hüseyin tarafından yapılmıştır. 19.yüzyıl sivil mimarimizin en güzel örneğini teşkil eden konak, zemin ile beraber 3 katlıdır. Paşaoğlu Konağı; Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1982 yılında kamulaştırılmış, 1987 yılında onarımı tamamlanarak konak, Paşaoğlu Konağı ve Etnoğrafya Müzesi olarak hizmete açılmıştır. 2004 yılı sonu itibarıyla müzede 86 adet Arkeolojik, 1137 adet Etnografik, 873 adet Sikke, 8 adet Mühür, 17 adet El Yazması kitap olmak üzere 2.121 adet eser bulunmaktadır.

Parklar ve Mesire Yerleri:

Boztepe, Yoroç Kent Ormanı, Kertil Ormanıçı Dinlenme Yeri, Gelin Kayası Mesire Yeri, Fatsa Çamlık Mesire Yeri, Şifa Suyu Mesire Yeri, İteniçi Gezi ve Piknik Yeri, Pösküden Şelalesi ve Mesire Yeri, Sayacabaşı Orman Piknik Alanı, Astro Cumalı Uzay Gözlemevi, Çamlık, Asarkaya Parkı, Çakırtepe Parkı, Kükpaya Kanyonu, Yason Burnu Turizm Merkezi ve Yason Kilisesi, Kapılı ve Kazankaya Şelaleleri, Kurşançal Ormanları Şelaleleri

Yaylalar:

Argın Yaylası, Çambaşı Yaylası, Korgan Yaylaları, Keyfalan Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Düzoba Yaylası

Göller:

Gaga Gölü, Ulugöl, Gököl

Kıyı Turizmi:

Ordu ili kıyı turizmi açısından elverişli sayılabilecek konumdadır. Kıyı turizminin gerçekleştirilebileceği yerler şunlardır; Çaka Kumsalı ve Mesire yeri, Mavi Dünya Plaj-Restaurant-Çadır Kampı, Küçükkev Restaurant, Aktaş Plajı, Belicesu, Efirli Plajı, Gülyalı Mavi Dünya Plajı ve Dinlenme Tesisleri, Uzunkum Plajı, Gölevi

Kaplıcalar:

Fatsa ilçesinde bulunan Sarmaşık Kaplıcaları ile Gököl ilçesindeki Çermik gölü sayılabilir.

Mağaralar:

Yazkonağı Mağarası, Çınarcık Mağaraları, Dambalı Mağarası, Boğazcık(Bahçeköy)Mağarası, Yaylacık Mağarası, Patlaksu Mağarası

Tesisler:

Ordu ilinde biri 4 yıldızlı, 4 adet 3 yıldızlı, 3 adet 2 yıldızlı, 3 adet özel işletme belgeli toplam 15 otel bulunmaktadır. Ayrıca ilde 5 tane seyahat acentesi bulunmaktadır.

Ordu ve Giresun İllerinde Alternatif Turizm (Eko Turizm) Potansiyeli

Dünyada meydana gelen ekonomik, siyasal, teknolojik değişimler ve gelişmeler turizmde, turistik tüketim anlayışı ve kalıplarında önemli dönüşümler sağlamıştır. Turizmde tüketim kalıplarında oluşan bu değişim ve gelişmeler, lüks turizm hareketlerine katılımı gitgide azaltmış, bir nevi doyum noktasına gelen alışılmış turizm merkezlerinden yavaş yavaş uzaklaşma yönünde bir eğilimin gerçekleşmesini sağlamıştır.

1960'lı yılların ortalarından itibaren dünyada ekonomi ve teknoloji alanındaki gelişmeler eleştirel bir gözle incelenmeye başlamıştır. Bu yıllarda bahsedilen gelişmelere paralel olarak doğal çevrede meydana gelen değişimler, bu konularda hassas olan kişi ve grupları harekete geçirmiş ve ülkeleri yöneten iktidarların, çevrenin ve doğanın tahrip edilmemesi konusunda dikkatleri çekmiştir.

Böyle bir hareketin sonrasında, çevreye zarar vermeyen endüstriyel gelişme ve büyüme arayışları, baskı grupları, özellikle çevrecilerin eylemleriyle kamuoyuna mal edilmeye çalışılmıştır. Böyle bir düşünce tarzı, turizmde de gerçekleşmiş ve var olan “saldırgan turizm” çeşidinin yerine geçebilecek alternatif turizm arayışlarına gidilmiştir. Bu arayışların sonucunda turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ortaya çıkmıştır.

Genel bir tanımlama yapmak gerekirse; “sürdürülebilir turizm, turistlerin ve yerel halkın gereksinimlerinin gelecek kuşakların gereksinimlerinden ödün verilmeden karşılanmasıdır”. Sürdürülebilir turizm, çevre değerleri, toplum ve kültürün gelişen turizmin kurbanı değil, bu gelişmelerden faydalananlar olarak yürütüldüğü ve yönetildiği bir üretim biçimidir⁶.

Bu anlayışın esası; turizme kaynak oluşturan bölgesel veya yerel, kültürel ve doğal değerlerin korunup geliştirilerek çekiciliklerinin devam ettirilmesinin sağlanmasıdır. Sürdürülebilir kalkınmanın, çevresel değerler üzerinde olumsuz bir etkiye sebebiyet vermeden, ekonomik kalkınmanın devamının sağlanmasını göz önünde tutarak, sürdürülebilir turizm; turizm sektörünü besleyen doğal çevre ve insan kaynaklarını olumsuz şartlarda etkilemeden, turizm potansiyelinin ve turizm ürünlerinin kalitesinin artırılması olarak tanımlanabilir⁷.

Eko turizm kavramı, turizmde sürdürülebilirlik anlayışı yaklaşımları sonucu gündeme gelmiştir. Turizm pazarında doğaya dayalı turizm çeşidi olarak tanımlanan eko turizm, sürdürülebilir kalkınmanın amacı olarak görülmektedir. Uluslar arası eko turizm topluluğu eko turizm şu şekilde tanımlamaktadır; “Eko turizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın, refahını gözeten, doğal alanlara ve kültürel değerlere karşı duyarlı seyahatlerdir⁸”

Günümüzde turizmin ekolojik unsurları önem kazanmakta “eko turist” türü turist sayısı artmaktadır. Doğal ve kültürel değerleri yüksek olan yöreler, sadece bulunduğu ülkeler için diğer ülkelerden bu yörelere gelen turistler için de çekici nitelikler taşımaktadır⁹.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, çevreyle, doğayla iç içe olan programların ağırlıklı olduğu turizm çeşitleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Farklı kültürleri ve doğal dokular tanıma isteğiyle hareket eden insanların sayısı fazlalaşmaktadır.

Geçen yüzyıllarda yaban hayatı seyretmek, dağa tırmanma, kayak, avlanma, kanoculuk ve botla seyahat etmek gibi rekreasyonel faaliyetler yapılmaktaydı. Bunlar eko turizm kavramının ortaya çıkmasından çok önce yapılan faaliyetlerdir. Bu yüzden eko turizm kategorisi altında yapılan etkinliklerin yeni olmadığı görülmektedir¹⁰.

Eko turizm kavramı daha çok doğayla birlikte, doğaya dayalı rekreatif etkinliklerin gerçekleştirildiği, kısmen de kitle turizminin geleneksel şekillerine karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır¹¹.

Turizmciler, eko turizmden faydalananların sayısının artmasını, klasik tatil anlayışına bir tepki olarak, yalnız dinlenmek, güneşlenmek ve denize girmek yerine gittikleri ülkeyi doğası ve kültürü ile tanımak, insanları ile gerçek doğal yaşam ortamında birlikte yaşamayı arzu eden, kültür seviyesi yüksek turistler yarattığını ifade etmektedirler.

Genel olarak eko turizm; birbirlerini tanıyan arkadaş ve ailelerden oluşan küçük gruplarla, rahat ulaşım araçları ile zaman kısıtlaması olmadan, turistlerin gittiği yerlerde ve yörelerde, doğal ortamlarda, yerel yaşam biçimlerine bizzat yaşayarak tanınması, yeni bilgiler ve deneyimler kazanmalarına imkan tanımaktadır. Eko turizmde amaç, doğal alanların ve kırsal kesimlerin geleceğin turizm mekanları olarak turizmin zarar verici etkisinden korumak, günümüz turizminde turistlerin, çevresel sorunları olmayan ortamlarda doğa içinde turistik faaliyetlere katılımlarının sağlanmasıdır¹².

⁶ Nüzhet KAHRAMAN, Oğuz TÜRKAY, *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık, Ankara 2004, s.8.

⁷ Sevgi AKIŞ, “Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye”, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10, 1999, s.36-46,

⁸ <http://www.ecotourism.org/index2.php?what-is-ecotourism>

⁹ Tankut ÜNAL, *Turizm Üzerine*, Şahinkaya Matbaacılık, İstanbul 1996, s. 29.

¹⁰ Zeynep KUŞLUVAN, “Eko Turizm Kavramına Yapısal Yaklaşım ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, *Turizmde Seçme Makaleler:31*, Turizm Geliştirme Vakfı Yayını, 48, 1999, s.61-71.

¹¹ Mark B. ORAMS, “Towards a More Desirable Form of Eco Tourism”, *Tourism Management*, Vol.:16, Number:1, 1995, p.3-8.

¹² Suna DOĞANER, “Köyceğiz-Dalyan Çevresinde Eko Turizm”, *Turizm Yıllığı*, Türkiye Kalkınma Bankası Yayını, Ankara 1994, s.94-106.

Bu anlayış doğrultusunda bundan sonra oluşacak turist profili; deniz-güneş-kum üçlemesinden uzak, tesislerde temiz bir oda, iyi bir hizmet ve bunların başında bozulmamış temiz bir çevrede aktif bir tatil arzusu içinde olan insanlardan oluşacaktır.

Türkiye'ye gelen turistlerin seyahat güdülerıyla ilgili olarak yapılan bir araştırmada, Türkiye'yi ziyaret eden 459 yabancı turistle yüzyüze yapılan anketlerde, tatil yeri seçiminde; tabiatın korunduğu bir çevre isteği ile ilgili soruya %79, yerel geleneklerin bulunduğu bir çevre isteği ile ilgili soruya da %69 oranında cevaplar verilmiştir. Bu durum bize turistlerin eko turizme yönelimlerini açıkça göstermektedir¹³.

Duyarlı ve eğitilmiş bir tüketici kitlesine hitap eden bu turizm şeklinde insanlar, tatillerini doğa ile birlikte, aktif, yeşilin, yaylaların, ormanların içinde değişik sportif aktiviteleri yaşayarak geçirmek istemektedirler. Bu insanlar çok lüks ve konforlu oteller aramamaktadır. Medeni bir insanın yaşayabileceği, ihtiyaçlarını giderebileceği, basit, doğayla barışık, doğayı tahrip etmeyen, temiz ve iyi hizmet veren tesisler aramaktadır. Bu onlar için yeterli olmaktadır. Çünkü asıl amaç doğayla iç içe olmak, doğayı yaşamaktır.

Görüleceği gibi, dünyadaki turist profilinde ve turistik tüketim kalıplarında bölgemiz lehine ve dolayısıyla Ordu ve Giresun illeri lehine olacak şekilde değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. Ordu ve Giresun illerinde eko turizmin gerçekleştirilebileceği, yaşanabileceği bir çok doğal alan ve kültürel zenginlikler mevcuttur. Önemli olan, dünyadaki gelişen bu anlayış doğrultusunda bölgemizdeki ve illerimizdeki bu potansiyelin harekete geçirilmesini sağlamak, pazarlanabilmesini temin etmektir. Ordu ve Giresun illerinin turizm potansiyeli ile ilgili genel bilgiler daha önce verilmişti. Ancak görülmüştür ki, hem bölgemiz olan Doğu Karadeniz Bölgesi hem de iki ilimizin de asıl potansiyellerinin dünyadaki gelişen yeni turizm çeşidi olan eko turizme uygun olduğu aşikardır. Ordu ve Giresun illerinde eko turizm olanaklarının yapılabilmesi ve Bakanlar Kurulu tarafından Turizm Merkezi olarak ilan edilen başlıca yerler aşağıdaki gibidir¹⁴:

Giresun ilinde turizm merkezi ilan edilen yerler; Kümbet Yaylası Turizm Merkezi, Bektaş Yaylası Turizm Merkezi, Yavuz Kemal Yaylası Turizm Merkezi'dir. Ordu ilinde turizm merkezi ilan edilen yerler ise; Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi, Akkuş-Argın Yaylası Turizm Merkezi, Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi, Perşembe Yaylası Turizm Merkezi, Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi'dir.

Yayla niteliğinde olup turizm merkezi ilan edilen yerlerin bir çoğu bu bölgededir. Türkiye'de yayla niteliğinde olup turizm merkezi ilan edilen yerlerin toplam sayısı 26 adettir. Bunlardan 23'ü Karadeniz Bölgesindedir. Karadeniz Bölgesinde bulunan 23 yayladan 18 tanesi de Doğu Karadeniz Bölgesindedir. Bunlardan 8 tanesi de Ordu ve Giresun illerindedir¹⁵.

Aslında bu illerimizde, söylenenlerden başka turizm merkezi ilan edilebilecek çok sayıda yaylalar bulunmaktadır. Bu yaylalar 200 metre yükseklikten başlayıp çok zengin doğal görünümlere ve peyzaj özelliklere sahip yerlerdir. Bu alanlarda eko turizm içerisinde değerlendirilebilecek avcılık, yürüyüş, dağcılık, foto safari, jeep safari, botanik turizmi, vosvos safari, bilimsel doğa araştırmaları, kuş gözlemciliği, birçok kültürel etkinlikler ve benzeri rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirilebilmektedir.

Yine bu alanlarda, güzel manzaraları, yeşilin her tonunu, alışılmamış bitki örtüsünü, doğal yaşamı, mağaraları, çevrenin folklorik özelliklerini görmek ve yaşamak ayrıca su sporları yapabilmek mümkündür.

JICA (Japonya Uluslar arası İşbirliği Ajansı) ve DPT (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı) işbirliğiyle gerçekleştirilen DOKAP (Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı) projesi çerçevesinde geliştirilen nihai raporlarda da, DOKAP bölgesindeki eko turizm amaçlı kaynakların olduğu ifade edilmiştir¹⁶.

¹³ Zeynep KUŞLUVAN, a.g.e., s.61-71.

¹⁴ Murat ÖZYABA, "Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Eko Turizm Olanaklarının Araştırılması ve KentSEL Bölgesel Ekonomiye Olan Etkileri", *K.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Trabzon 2000, s.25.

¹⁵ Murat ÖZYABA, a.g.e., s.4.

¹⁶ DOKAP, *Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı Raporu*, DPT – JİCA, 2000

Giresun ilinde yaylaların yanında, altyapısı düzgün bir şekilde geliştirilebilirse Gelevera, Yağlıdere ve Baltama nehirlerinde Çoruh nehrinde olduğu gibi rafting sporu gerçekleştirilebilir¹⁷.

Ayrıca tarihi özelliği önemli olan Çakrak yerleşim yeri inanç turizmi açısından değerlendirilebilir. Çakrak, bilinen ve yazılı tarih boyunca yerleşim yeri olarak kullanılmış, ulaşımı bin yıl boyunca Espiye-Yağlıdere-Sınır köyü üzerinden sağlanmış ancak 1960'lı yıllardan sonra buraya ulaşım Çıkrıkçı-Kümbet üzerinden sağlanabilmiştir. Hristiyanlığın ilk yıllarında Roma İmparatorluğunun baskıları sonucunda Anadolu'ya kaçan ilk Hristiyanlar, Kapadokya'dan sonra Karadeniz'e inmişler ve o tarihlerde Sümela Manastırı inşa edilmiştir. İşte bu yıllarda bu bölgeye gelen Hristiyanların bir kısmı Çakrak'a yerleşmiştir(M.S. 375-395). Çakrak o yıllarda nüfus olarak 3000-5000 kişiyi bulan bir yerleşim yeri haline gelmiştir. Çakrak bölgesinde o dönemlerden kalma kalıntılara ve yerleşim izlerine rastlamak mümkündür. Burada ayakta kalan bir kilise ve 8-10 adet olduğu bilinen diğer kilise ve ibadet yerlerinin yıkıntularına rastlanmıştır. Bu bölgenin ilginç bir özelliği de, yazılı tarih boyunca bilinen en eski uluslar arası spor karşılaşması olan ve Yunanistan'da Olimpos dağında yapılan olimpiyatlarda yarıştıran şarapların bir kısmının Çakrak'tan gitmesidir. Buradan giden şaraplar bir çok defa yarışmalarda birinci olmuştur.

Ayrıca Yağlıdere içinde, kırkharman yöresinde, Hisarüstünde, Derelide ve bir çok yerde tarihsel ve dinsel mekanlar vardır yıkılıp giden. Bunların değerlendirilmesi çok önemlidir. Avrupa ülkeleri sadece tarihi satarak turizmden büyük miktarlarda gelirler elde etmektedir¹⁸. Avrupa ülkelerinin çok daha fazlası tarihi ve kültürel değerlere sahip olan ülkemizde de büyük gelirler elde edilebilir.

Ordu ilinde de inanç turizmine yönelik olarak değerlendirilebilecek Yason kilisesi önem arz etmektedir. Yine Ordu'da Boztepe mesire yeri çok özel bir yer olup Ordu'nun doğal simgesidir. Boztepe Ordu'ya hakim durumdadır, zirveden bütün şehir ve etrafındaki dağlar, en uzak noktalarına kadar denizle birlikte çok özel panorama oluşturur. Burada eko turizm anlayışına uygun olarak yamaç paraşütü etkinliği gerçekleştirilebilir.

Ordu ve Giresun illerinde eko turizmin gerçekleştirilebileceği alanların mevcut olduğu aşikardır. Önemli olan bunların bir şekilde turizm açısından değerlendirilebilmesidir. Maalesef ülkemiz turizminde olduğu gibi, bölgemiz ve bölgemiz ilerinden Ordu ve Giresun illerinde bu potansiyelin pazarlanabilmesi noktasında eksiklikler ve bir çok sıkıntılar yaşanmaktadır.

Ordu – Giresun Turizminde İşbirliği ve Yeniden Yapılanma

Daha önceki konularda bahsedildiği gibi genelde Doğu Karadeniz Bölgesi, özelde Ordu ve Giresun illeri, dünyadaki turizmle ilgili gelişmelere ve turistik tüketim anlayışına uygun alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Dünyadaki turist profili ve tüketim kalıplarında meydana gelen yeni dönüşümler bölgemiz ve bu iki ilimiz lehine olacak değişimlerdir. Doğu Karadeniz Bölgesinde ve Ordu ile Giresun illerinde bu konseptte uygun bir çok turizm merkezi bulabilmek ve yenilerini de geliştirebilmek mümkündür. Bu iki ilimizde de bir çok yayla ve alanları ile doğal ortamlarda gerçekleştirilebilecek eko turizm potansiyel vardır.

Böylesine önemli potansiyele sahip (özellikle yeni turizm anlayışı doğrultusunda gelişen konseptte uygun) bu iki ilin bu kapasitelerini verimli bir şekilde kullanamadıkları ortadadır. Bu potansiyelin verimli bir şekilde kullanılabilmesi için öncelikli bu iki ilin turizmde işbirliği düşüncesinin mutlaka buradaki yöneticiler ve ilgili diğer kesimler tarafından hatta bu iki ilde yaşayan halk tarafından gereklilik olarak algılanmasını sağlamak önemlidir. Bu iki ilin sahip olduğu turizm potansiyeli envanteri çıkarılmalıdır ki, böyle bir çalışma iki ilin Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Bu potansiyeli genel olarak daha önceki konularımızda aktarmıştık. Ancak bütün mesele bu potansiyelin değerlendirilmesidir.

Ordu ve Giresun'daki turizm potansiyelinin değerlendirilmesinde ilgili tüm tarafların bir araya gelip bir eylem planı oluşturmaları doğru olacaktır. Bu taraflar; devlet erki, özel sektör kuruluşları, iş adamları, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve halk olmalıdır. Bu tarafların içine sanki hiç ilgisi yokmuş gibi görünen ancak dolaylı faydalar sağlayan diğer tüm sektörlerde

¹⁷ <http://hikmetaydin.blogcu.com/GİRESUN-VE-TURİZM.16.08.2008>

¹⁸ <http://hikmetaydin.blogcu.com/GİRESUN-VE-TURİZM.18.08.2008>

katılmalıdır. Çünkü turizm hareketleri bir yerde ayakkabı boyacısından, kuyumcusuna vb. birçok kişi, kurum ve kuruluşlara katkı sağlayacaktır. Yapılan bir araştırma sonucu turizm hareketlerinin yaklaşık 38 sektörü ilgilendirdiğini ortaya koymuştur.

Ordu ve Giresun illeri arasında işbirliğinin sağlanabilmesi ve bahsi geçen turizm potansiyelinin değerlendirilmesi için bir yapılanmaya gidilmelidir. Bunun adına ne dersiniz deyin, ama bu işleri yerine getirecek, organize edecek, planlama ve stratejiler geliştirecek bir yapı oluşturulmalıdır. Mesela buna tanıtım konseyi veya bugünlerde yerel olmak moda kent konseyi deyin, yahutta Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın geliştirmekte olduğu "Türkiye Turizm Stratejisi 2023" perspektifinde düşünülen turizm konseyi deyin, ne dersiniz deyin ama bir yapı oluşturun. Bana göre adı çok önemli olmayan böyle bir yapının işlevinin önemli olması ve bu işlevi yerine getirecek kişilerin vizyonunun geniş, dürüst, kaliteli, iletişimi iyi olan, kişisel menfaatleri değil, genel menfaatleri ön planda tutabilen kişilerden oluşması çok önemlidir.

Bu konsey ne yapmalıdır? Öncelikle sorunları tespit etmelidir. Sorunlar nelerdir? Mesela bu iki il ve bu iki ilin eko turizm potansiyelinin gerçekleştirilebileceği alanların ulaşım sorunu vardır. Turistler ister yurt dışından gelsin ister yurt içinden, bu alanlara gidilen yolu gördükten sonra bir daha buralara gelmeyi düşünmeyeceklerdir. Örneğin, bugünlerde gündemde olan ve bu iki ilin işbirliğinde bir mihenk taşı olabilecek, bu işbirliğine ivme kazandıracak, aynı zamanda bu iki ilin turizm potansiyelinin değerlendirilmesinde çok önemli rol oynayacağına inandığımız OR-Gİ sivil havaalanının hayata geçirilmesi çok şeyi değiştirecektir¹⁹. Gelişmiş tüm ülkelerde hemen hemen her ilin bir havaalanı vardır. İnsanlar artık 2-3 saatlik bir yolu bile hava ulaşım araçlarıyla kat etmektedirler. Ama siz diyorsunuz ki, Hatay'daki, Mersin'deki bir yerli turiste Ordu ve Giresun'a 14-15 saatlik bir kara yolculuğunu gerçekleştir gel buraları gez. Böyle bir şey gelişmiş ülkelerde olmaz.

Trabzon iline baktığımızda buradaki turizm hareketlerinin daha fazla olmasında orada bulunan havaalanının etkisini rahatlıkla görürüz. Trabzon ve Rize bu iki il turizm potansiyellerini değerlendirirken, belki kendiliğinden gelişen bir işbirliği sürecine girmişlerdir. Ülkemizin diğer bölgelerinden gelen yerli turistler bu bölgeye tur gerçekleştirdiklerinde konaklamalarının çoğu ve zamanlarının çoğunu bu iki ilde gerçekleştirmektedirler. Ordu ve Giresun illeri daha çok transit olarak geçilen ve değerlendirilen iki il olmuştur. Burada turlar ancak bir gece kalmakta, daha çok Trabzon ve Rize'yi tercih etmektedirler. Elbette bunun sorgulanması ve araştırılması gerekir Ordu ve Giresun'daki yetkililer tarafından.

Havaalanının olmaması nedeniyle bir çok tur operatörü ve seyahat acentesi Ordu ve Giresun'u gezi programına almamaktadır. Elbette daha başka sebeplerde vardır bu gezi programına alınmamanın. İşte oluşturulacak ortak bir konsey bunun nedenlerini araştırmalıdır.

Her alanda Samsun ve Trabzon illeri arasında sıkışmış olarak kalan Ordu ve Giresun illerimizin makus talihlerinin bir şekilde kırılması gerekir. Örneğin, neden Ordu ve Giresun'u İç Anadolu'ya Akdeniz'e bağlayacak olan yollar yapılmaz. Örneğin neden Ordu ilinde Dere yolu denilen Ordu'yu Sivas üzerinden İç Anadolu ve Akdeniz'e bağlayacak olan yol yıllardır bitirilmez. Eminim ki, Giresun ilinde de bu şekilde yollar vardır ama bitirilmez. Bu yollar açılrsa bu iki ilin ticaret ve turizm ve diğer alanlarda yaşadığı kısır döngü birden kırılacaktır.

Şöyle bir düşünürseniz, hele helede küreselleşme sonucu gelişen durumları da göz önüne alırsanız, Karadeniz Bölgesinin, Ege ve Akdeniz Bölgesinden çok daha fazla önem arz edeceğini görürsünüz. Yine yapılan araştırmalar sonucunda küresel ısınmadan en az etkilenen veya hiç etkilenmeyecek bölgenin bu bölge olduğu ifade edilmektedir. Böyle olunca gelecek süreçte bu bölge çok önemli bir bölge hatta stratejik bir bölge haline gelecektir. Böylesine önemli ve stratejik bir yer olabilecek ve birbirine çok yakın olmasından dolayı rantabl olacağına inandığımız bu iki ilin arasına bir havaalanının yapılmasının çok doğru olacağı şüphesizdir.

OR-Gİ Havalimanının yapılması durumunda Ordu ve Giresun'a gelecek turist sayısı mutlaka iki üç katına çıkacaktır. Böyle bir durum sektörün diğer bileşenlerini de harekete geçirecektir. Örneğin turist sayısının artmasıyla birlikte, konaklama, yeme-içme, eğlence v.b diğer alanlarda tesisleşme artacaktır. Bunun yanında alternatif turizm çeşitlerinin de örneğin, kayak turizmi, dağ turizmi gibi alanlardaki yatırımın da önü açılacaktır.

¹⁹ <http://www.ordugazete.com/haberdetay.asp?haberID=850> 11.09.2008.

Bir yörenin turizminin gelişebilmesi için o yörenin bir marka olmaya ihtiyacı vardır. Ordu ve Giresun illerinde marka olabilecek bir çok değerleri bulabilmek mümkündür. Markalaşmak için sadece değerlerinizin olması yetmez, aynı zamanda bu değerlerin çeşitli yerlerde, platformlarda sürekli tanıtılmasının sağlanması gerekir. Örneğin, Avrupa ülkelerinde Alanya, Bodrum gibi turizm merkezleri çok rahat bir şekilde tanınmaktadır. Alanya'daki Damlatış Mağarası buraya gelen turistler tarafından mutlaka ziyaret edilmektedir. Oysa bölgemizde bu mağaradan kat be kat üstün örneğin, Karaca Mağarası, Ballica Mağarası gibi mağaralar bulunmaktadır. Hem de özellikleri itibarıyla çok daha değerli olan.

Birilerinin sizi keşfetmesi gerekiyor, o birileri de önemli bir şahsiyet olursa, dünyanın saygı duyduğu, tanıdığı bir şahsiyet olursa ve siz de bunu iyi kullanırsanız birden marka oluverirsiniz. Örneğin, Güney Kore'de yaşanan bir olayı aktaralım; "Güney Kore'de bulunan iki ada arasında sular çekilince 2,5 Km uzunluğunda 4 m eninde bir yol oluşmaktadır. Böyle bir tabiat olayı gerçekleşmektedir. 1975 yılında bir Fransız diplomatın bu olaya şahit olması ve bu olayı bir Fransız gazeteye yazmasından sonra , buraya bu tabiat olayını görmeye her yıl yüz binlerce turist gelmesini sağlamıştır"²⁰.

Ürgüp-Göreme veya Kapadokya diye ifade ettiğimiz Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden birisi olan bu yörede bir ara televizyonların en çok izlendiği bir dizinin çekimlerinin yapılması, (bu dizi Asmalı Konak dizisi idi) bu yöreye birden birde özellikle yerli turistlerin ziyaretinin artmasına sebep olmuştur. Zaten marka olan bir turizm merkezi farklı bir şekilde kendini tanıtmış ve turizm hareketlerinin yoğunlaşmasını sağlamıştır. Asmalı Konak Dizisinin çekimlerinin yapıldığı konak sanki dini bir mekan ziyaret ediliyormuş gibi sıraya girilerek görülmeye çalışılıyordu. Bizim bölgemizde buna benzer fırsatlar yaratılmalı ve değerlendirilmelidir.

Günümüzde Antalya bölgesine gelen turist sayısı 5-6 milyon arasındadır. Bu sayının ortalama 1 milyonu Toros Dağlarında "Tropy" ve "Köy Turizmi" ile ilgili turizme katılmaktadır. 2005 yılına kadar günlük 300-500 arası "Rafting" yapan turist sayısı 2007 yılında günlük 4000 turist sayısına ulaşmıştır. Antalya bölgesinde rafting sporunun yapılabileceği nehir sayısı çok fazla değildir. Karadeniz bölgesinde her nehirde gerekli altyapı hazırlıkları yapıldıktan sonra bu spor gerçekleştirilebilir.

Ordu ve Giresun illerinde bu şekilde marka olabilecek değerler yok mudur. Mutlaka vardır. Bunların araştırılıp su yüzüne çıkarılması gerekir. Örneğin, Ordu ilinde Boztepe'nin, Yason Kilisesi'nin değerlendirilebileceğine inanıyorum. Yine eminim ki Giresun ilinde de marka olabilecek böyle değerler mevcuttur.

Aslında beklide şu yapılabilirse çok daha iyi olacak, iki ilin kendisi isimleriyle birlikte marka olabilmelidir. Örneğin, ilginçtir bu iki ilde İstanbul'dan sonra Anadolu'daki ilk kurulan gazetelere sahipler, Anadolu'da ilk kurulan matbaa Giresun'dadır. Yine bu iki ilde Anadolu'da ilk kurulan tiyatrolar olmuştur. Böyle özelliklerin bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Örneğin Ordu ilinde markalaşmak adına gerçekleştirilen, oksijen şehri ordu kampanyası bu iki ile de yansıtılabilir.

Genel olarak bunlar ifade edildikten sonra Ordu ve Giresun illerinde turizmin geliştirilebilmesi için yapılabilecekleri şöyle sıralamak mümkündür:

1- Öncelikle kamuoyunun turizm endüstrisiyle ilgili olarak bilinçlendirilmesi gerekir. Ordu ve Giresun illerinin birlikte turizm bölgesi olabileceklerine inanılmalıdır. Yöneticilerin, ilgili tüm tarafların ve halkın buna inanması lazımdır. Turizme bakış açısının olumlu hale getirilmesi önemlidir. Örneğin Aydın'ın da dediği gibi "Paşa konağına yaylasına giderken Bulancak'tan itibaren içki satılması yasak deniliyorsa burada turizm olmaz". Bu gibi yaklaşımlarla turizmin gelişmesi mümkün değildir.

2- İllerimiz yayla turizmi ve diğer turizm çeşitlerinin gelişmesine ve yapılmasına uygun turizm merkezleridir. Bu turizm çeşitleri şehrin üst kesimlerinde gerçekleştirileceği için güvenlik tedbirlerinin mutlaka alınması gerekecektir. Turizme katılan insanlar için öncelikli olarak kendilerini güvende hissetmek önemlidir. Yaylalarda birazda gelenekle de ilgili olsa bir kadeh içki içip silah atma alışkanlığının bertaraf edilmesi doğru olacaktır.

²⁰ <http://hikmetaydin.blogcu.com/GIRESUN+VE+TURİZM/> 18.09.2008

3- Yöremizdeki tarihsel ve doğal doku yeniden değerlendirilmeli ve kontrol altına alınmalıdır. İki ildeki üniversiteler, kamu ve yerel yönetimler ve ilgili diğer tüm taraflar bir araya gelerek bir turizm master planı oluşturmalı, turizm faaliyetlerinin gerçekleştirileceği yerler saptanıp buralarda çarpık yapılaşmaya izin verilmemelidir. Yaylalardaki yapılaşma mutlaka doğaya uygun olmalı, bulunulan yerdeki dokuya uygun olmalıdır. Betonlaşmaya asla izin verilmemelidir. Buralarda ahşaptan bungalow tipi yapılar oluşturulabilir

4- Yöremizdeki tarihi ve doğal yönden zengin olan yerlerin, Türkiye'nin ve dünyanın şöhretli isimleriyle birlikte resimlerinin çektilip, kitapçık ve kataloglar oluşturulmasına gidilmelidir. Kitap ve kataloglar, tur operatörlerine, seyahat acentelerine, reklam ajanslarına ilgili olacağına inanılan tüm kesimlere gönderilmelidir.

5- Yöredeki turizmle ilgili tüm dernekler vb. Sivil toplum kuruluşları yörede bulunan turizm potansiyelinin değerlendirilmesinde etkin bir konuma getirilmeli, bakanlıkça yapılacak düzenlemelerle bu kuruluşların yörenin turizm yapılanmasında kurulacak komisyonlarda taraf olarak yer alması sağlanmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın "Türkiye Turizm Stratejisi 2023" perspektifinde böyle bir yaklaşımın olduğunu görüyoruz. Bu yaklaşımın hayata geçmesi temenni edilir.

6- Yaylalar pilot bölgeler halinde eko turizme yönelik açılmalı ve buralarda doğaya uygun bir şekilde tesisleşmeye gidebilecek işletmelere imkanlar sağlanmalıdır. Yaylalar arasında bağlantı yollarının kurulması gelişmenin daha hızlı olmasını sağlayacaktır²¹.

7- İki ilin turizm potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik olarak hava ulaşım imkanlarının sağlanması gerektiği gibi deniz ulaşım imkanının da sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. İki ilimizin de deniz kenti olması, buraya feribot seferlerinin yapılmasına olanak sağlayacaktır.

8- Bu iki ilin sosyo-ekonomik yapısını güçlendirmek için; kısa vadede spor federasyonlarının kamp yeri olarak yöreyi tercih edilmesini sağlamak yönünde adımlar atılmalı, bunun için ilgili bakanlık ve federasyonlar nezdinde girişimlerde bulunulmalıdır. Sadece Türkiye'deki federasyonlar ve spor takımları değil diğer tüm ülkeler ve federasyonları için böyle bir organizasyona gidilmelidir. Ulusal ve uluslar arası turnuvalar iki il tarafından ortaklaşa organize edilebilmelidir. Böyle bir aktiviteye Antalya ili örneğini verebiliriz. Antalya'ya bir çok spor takımı kamp yapmak üzere gelmekte buradaki tesislerde hazırlıklarını gerçekleştirmektedirler. Sadece bu organizasyonlardan Antalya'ya milyonlarca dolar girdi sağlanmaktadır.

9- İki ilin merkezi ile ilçeleri arasındaki ulaşım altyapılarının biran önce iyileştirilmesine gidilmelidir.

10- 1983'lü yıllarda Akdeniz Bölgesi'ndeki turizmin gelişmesi için sağlanan çeşitli teşvik imkanları gibi benzeri teşviklerin bölgemize sağlanması hususunda çalışmalar yapılmasına gidilmelidir. Örneğin ev pansiyonculuğu geliştirilmesi için teşvikler verilebilir. Kırsal kesimlere ve turizm merkezi ilan edilen yaylalara tesis yapmak isteyenlere daha ucuz ve uzun vadeli kredi imkanları sunulabilir.

11- Genel olarak Türkiye turizmindeki en büyük sorunlardan birisi, sahip olunan turizm potansiyelinin yeterli ve verimli bir şekilde pazarlanamaması problemidir. Aynı sorun bu iki il ve bölgemiz içinde geçerlidir. Maalesef sahip olduğumuz bu denli tarihi, doğal, kültürel değerlerimizi anlatmakta, tanıtmakta dolayısıyla pazarlamakta güçlük çekiyoruz. Bir kere öncelikle şöyle bir yanlıştan kendimizi alkoymalıyız, tanıtım ve pazarlamayı sadece ilgili bakanlık ve ilgili sektör elamanları yapar diye düşünmek doğru değildir. Pazarlamayı bir bütün olarak algılamak, sektörden direkt veya dolaylı etkilenen her kesimin buna katkı sağlamasının gerektiği bilincine varmak gerekir. Bu doğrultuda bir eylem planına gidilmelidir. Böyle bir yaklaşımın iki ili kapsayacak şekilde oluşturulacak bir organizasyon çerçevesinde, iki ildeki turizm değerlerinin tanıtılması sağlanmalıdır. Bu organizasyona illerdeki kamu ve özel sektör erki, işadamları, üniversiteler, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları gibi taraflar dahil edilmelidir.

Sonuç:

Yapılan çalışmamızda görülmüştür ki, özellikle gelişen ve değişen turizm konseptinde ve küresel ısınmanın da getireceği avantajlarla Doğu Karadeniz Bölgesi ve bu bölgedeki illerimiz Ordu

²¹ Cavit YAVUZ, "Ordu Turizmini Geliştirmenin Yolları", *Ordu'da Dört Mevsim*, Ordu İli Kültür ve Kalkınma Vakfı Yayını, Yıl:7, Sayı:1, 2003, s.17.

ve Giresun illeri lehine önemli açılımlar sağlanabilecektir. Böyle bir avantajın kullanılması noktasında bölgenin ve bölge illerinden Ordu ve Giresun illerinin işbirliğine ve güç birliğine giderek bu bölgede bir turizm merkezi, ticaret ve kültür merkezi haline konumuna gelmeleri mutlak olacaktır. Yeter ki, bu fırsatları iyi değerlendirilsin. Bu fırsatın iyi değerlendirilmesi adına bu iki ili kapsayan çeşitli oluşumlara mutlaka gidilmelidir. Ve bunun sürekliliği mutlaka sağlanmalıdır.

Bu oluşumlarla birlikte ve sahip olunan turizm değerlerinin sürdürülebilir ve korunabilir özelliğinin de sağlanmasıyla bu iki ilimiz sahip oldukları turizm potansiyellerinden önemli oranlarda turizm gelir elde edebileceklerdir. Sadece ekonomik olarak değil sosyo-kültürel anlamda önemli etkileşmenin de olacağı şüphesizdir. Yukarıda bahsedilen ve belki de daha bir çok madde eklenebilecek unsurlar dikkate alınır, desteklenirse bu iki ilin turizm potansiyelinin verimli bir şekilde değerlendirilmesinde hızlı süreçler yaşanacaktır.